

Omvandling/avveckling av särskilt boende – har verkligen äldreboende ”försvunnit”

Med hjälp av den officiella statistiken har vi försökt jämföra situationen inom det särskilda boendet 1998 och 2006. Det är tyvärr svårt att finna jämförbart underlag – t.ex. redovisas antalsuppgifter inkl alt exkl vistelse i korttidsvård och likaså skiljer registreringen avseende verksamheter som drivs i kommunal eller enskild regi. Bostadsstandard redovisas först fr o m år 2000.

Förbättrad bostadsstandard, avveckling/ombyggnad av otillgängliga äldreboende som ålagts ombyggnad genom arbetsmiljölagstiftning är några delförklaringar till de ”försvunna” äldreboendena:

	<u>1998</u>	<u>2006</u>
Antal permanent boende i särskilt boende	119 000	98 600
Bor i flerbäddsrum	5 400*	1 600
Bor i ett rum utan kok-möjlighet, wc, dusch, bad	12 600*	4 600
Bor i 2 rok**	28 500	16 200
Bor i 3 eller fler rok**	2 400	860

* ngt osäkert då dessa utgör andel av kommunens SÄBO plus enskilt drivna SÄBO. Utgår vi från att enskilt drivna SÄBO har en högre boendestandard så stämmer uppgiften någorlunda.

** hög boendestandard som indikerar att detta rör sig om ett servicehus. Samma osäkerhet som ovan då dessa utgör andel även av enskilt drivna äldreboende. Beroende på om dessa antas vara mer eller mindre moderna kan uppgiften behöva justeras.

Särskilt boende år 1998

1998 fanns 119 000 platser i särskilt boende som tilldelas efter bostadsprövning enligt SoL. Dessa verksamheter skiljer sig avsevärt, bl.a. avseende fysisk utformning och personaltätthet - allt från sjukhemsliknande verksamheter med flerbäddsrum, f d ”ålderdomshem” med små bostadsrum, trånga hygienrum alt delat hygienrum till de sk servicehusen byggda på 1970/80-talet med stora gemensamma utrymmen, restaurang och ofta med stora 2-3 rums lägenheter. Dessa servicehus har dock aldrig utformats eller varit påtänkta för den målgrupp som i dag inte klarar att bo kvar hemma, dvs människor med svåra demenssjukdomar eller omfattande behov av medicinska insatser och personlig omvårdnad.

	<u>Andel 80+ i SÄBO</u>	<u>Andel 80+ med hemtjänst</u>	<u>Boendedygn korttidsvård</u>
1998	21 %	20 %	160 000
2006	16%	21%	255 000

Minskad andel personer 80 + som bor i särskilt boende 2006 jmf med 1998 kan handla om :

- fler får del av det särskilda boendet – påtagligt ökad omsättning under denna tidsperiod, drygt en tredjedel av de boende omsätts per år.
- utbyggd korttidsvård – tydligare och avgränsad funktion i dag än 1998
- ökad kostnad för bostadsanpassningsbidrag – från 600 miljoner kr/år 1998 till 850 miljoner kronor/år 2006 (fast penningvärde) – större möjligheter att bo kvar hemma
- fler får hemsänd mat, trygghetslarm, ev effekter av fallprevention
- annan personkrets 1998 jmf med 2006, se nedan
- större insatser från anhöriga, men också större överlappning mellan informell och formell hjälp 2006 än tidigare

Särskilt boende år 2006

År 2006 registrerades 98 600 bostäder/platser i särskilda boendeformer (biståndsbedömda enl SoL) – en differens jmf med år 1998 på drygt 20 000 platser. Dessa 20 000 platser, som inte längre registreras i den officiella socialtjänststatistiken, har i stor utsträckning förändrats till sk ordinärt boende i form av seniorboende, 55+ boende osv. Omvandlingen betyder i allmänhet att kommunen överfört ansvaret/kostnaden till det kommunala bostadsbolaget eller annan driftsform. Bostäderna finns kvar och hyrs ut till äldre 55+, 65+ - en trygghetsskapande gemensam boendeform som också efterlyses för fler äldre som inte behöver den totala omsorg som det särskilda boendet med heldygnsomsorg ger. I dessa seniorbostäder kan personal fortfarande vara fast stationerad eller besöka vårdtagare precis som i andra vanliga bostäder.

En del av differensen förklaras av att äldreboendestäder med heldygnsomsorg avvecklats som verksamhet allt byggts om och moderniserats varvid ett antal platser försvunnit. Denna omvandling torde handla om rum utan hygienrum som dömts ut av Länsstyrelse och Arbetsmiljöverket men också små verksamheter – 10-12 boende – med mycket höga driftskostnader.

Exakt hur stort antal äldreboendestäder med heldygnsomsorg som avvecklats är svårt att beräkna med torde inte handla om samtliga 20 000 bostäder som ofta nämns. En ny enkät om förekomsten av seniorbostäder är på gång och kan kanske kasta mer ljus på frågan (SKL och Äldreboendedelegationen 2008).

Den besparing som skett inom kommunernas äldrebudget genom avveckling/omvandling av servicehusen har använts till förstärkning av hemtjänsten. Det torde finnas ett samband men självklart inte så enkelt som att de som i dag behöver plats i särskilt boende med heldygnsomsorg tillhör samma personkrets som de ”nyttillkomna” 15 000 som har insats från hemtjänsten jmf med år 1998 och självklart inte de som i dag bor i seniorbostäder.

	<u>1998</u>	<u>2006</u>
65+ med hemtjänst	124 000	140 000
Hemtjänsttimmar (3,6 milj år 2000)	3, 2 miljoner?	4,4 miljoner
Seniorbostäder	10 000*	27 000

*12 000 år 2000